

Η επίδραση των Κοινοτικών Οδηγιών για τη Φύση στην προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα

Ελένη Τρύφων
Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας

Πόσο επίκαιρο είναι το ερώτημα;

Η Ε.Ε. διεξήγε το 2015 μέσω ερωτηματολογίων και δημόσιας διαβούλευσης, έλεγχο ως προς το κατά πόσο οι δύο Οδηγίες για τα πουλιά και τους οικοτόπους είναι κατάλληλες για τον σκοπό τους (Fitness Check).

Σε 10 Κράτη – Μέλη, διεξήχθη αναλυτική έρευνα με επιτόπιες επισκέψεις (η Ελλάδα δεν συμπεριλαμβανόταν στα συγκεκριμένα Κράτη – Μέλη).

Fitness Check

Αποτελεσματικότητα

- Πρόοδος στην επίτευξη των στόχων
- Προβλήματα και παράγοντες προόδου

Επάρκεια

- Κόστος και οφέλη εφαρμογής αλλά και μη εφαρμογής
- Διοικητικός φόρτος

Συνάφεια

- Κάλυψη των κύριων προβλημάτων
- Προσαρμογή στην τεχνική και επιστημονική πρόοδο

Συνοχή

- Μεταξύ τους
- Με άλλες πολιτικές (περιβάλλον αλλά και ανάπτυξη)

Ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία

- Τι θα είχε συμβεί εάν δεν είχαν υιοθετηθεί οι Οδηγίες
- Εξακολουθεί να χρειάζεται δράση σε ευρωπαϊκό επίπεδο;

Fitness Check

Συμπληρώθηκαν 100 ερωτηματολόγια και συμμετείχαν πάνω από 550.000 άτομα στη διαβούλευση, οι περισσότεροι από αυτούς μέσω συγκεκριμένης καμπάνιας.

Τα αποτελέσματα του ελέγχου θα παρουσιαστούν σε πανευρωπαϊκή σύνοδο στις 20 Νοεμβρίου 2015 στις Βρυξέλλες.

Η έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα ολοκληρωθεί την Άνοιξη 2016.

Οι Κοινοτικές Οδηγίες για τη Φύση

Οδηγία 2009/147/ΕΕ
για τη διατήρηση των
άγριων πτηνών

- Προστασία όλων των ειδών πτηνών
- Προστασία βιοτόπων τους (Ζώνες Ειδικής Προστασίας)

Οδηγία 92/43/ΕΚ για
τη διατήρηση των
φυσικών οικοτόπων
και της άγριας
πανίδας και χλωρίδας

- Διατήρηση των φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των ειδών – Δίκτυο Natura 2000
- Προστασία των ειδών

Κοινοτική Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα με ορίζοντα το 2020

Ειδικός στόχος 1: Πλήρης εφαρμογή των Οδηγιών για τα πουλιά και τα ενδιαιτήματα

μέχρι το
2020

- 100% περισσότερες εκτιμήσεις ενδιαιτημάτων και 50% περισσότερες εκτιμήσεις ειδών να δείχνουν βελτιωμένη κατάσταση διατήρησης
- 50% περισσότερες εκτιμήσεις για τα πτηνά να δείχνουν σταθερή ή βελτιωμένη κατάσταση

Εφαρμογή των δύο Οδηγιών στην Ελλάδα

Συλλογή στοιχείων:

- Το έργο των οικοτόπων στην Ελλάδα: Δίκτυο Φύση 2000 (1996)
- Αναγνώριση και περιγραφή τύπων οικοτόπων σε περιοχές ενδιαφέροντος για τη διατήρησης της φύσης (2002)
- Καθορισμός Μεθοδολογίας και σύνταξη προδιαγραφών για την αξιολόγηση περιοχών και το χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας, με πιλοτική εφαρμογή σε 10 περιοχές (2004)
- Πρόγραμμα επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα Πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας. Σύνταξη σχεδίων δράσης για την προστασία των ειδών προτεραιότητας (2009)
- Κόκκινα βιβλία των απειλούμενων ζώων και φυτών (2009)
- Εποπτεία και αξιολόγηση της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος (2015)
- Ανάπτυξη υποδομής χωρικών δεδομένων μεγάλης κλίμακας (1:5000) για τις χερσαίες προστατευόμενες περιοχές του δικτύου «Natura 2000» (2015)
- Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες
- Έργα Life-Nature
- Επιστημονικές εργασίες – βάσεις δεδομένων

Εκθέσεις εφαρμογή των δύο Οδηγιών

Εκθέσεις εφαρμογής των Κοινοτικών Οδηγιών:

92/43/EK

- ◎ 1994-2000 Ενσωμάτωση και πρόοδος στη δημιουργία του Δικτύου Natura 2000 – διοικητικά θέματα
- ◎ 2001-2006 Πρώτη εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης από διαθέσιμα δεδομένα
- ◎ 2007-2012 Δεύτερη εκτίμηση της κατάστασης διατήρησης από στοιχεία προγράμματος παρακολούθησης.

2009/147/EK

- ◎ 2008-2012 Εκτίμηση της κατάστασης των ειδών ορνιθοπανίδας

Εκθέσεις εφαρμογή των δύο Οδηγιών

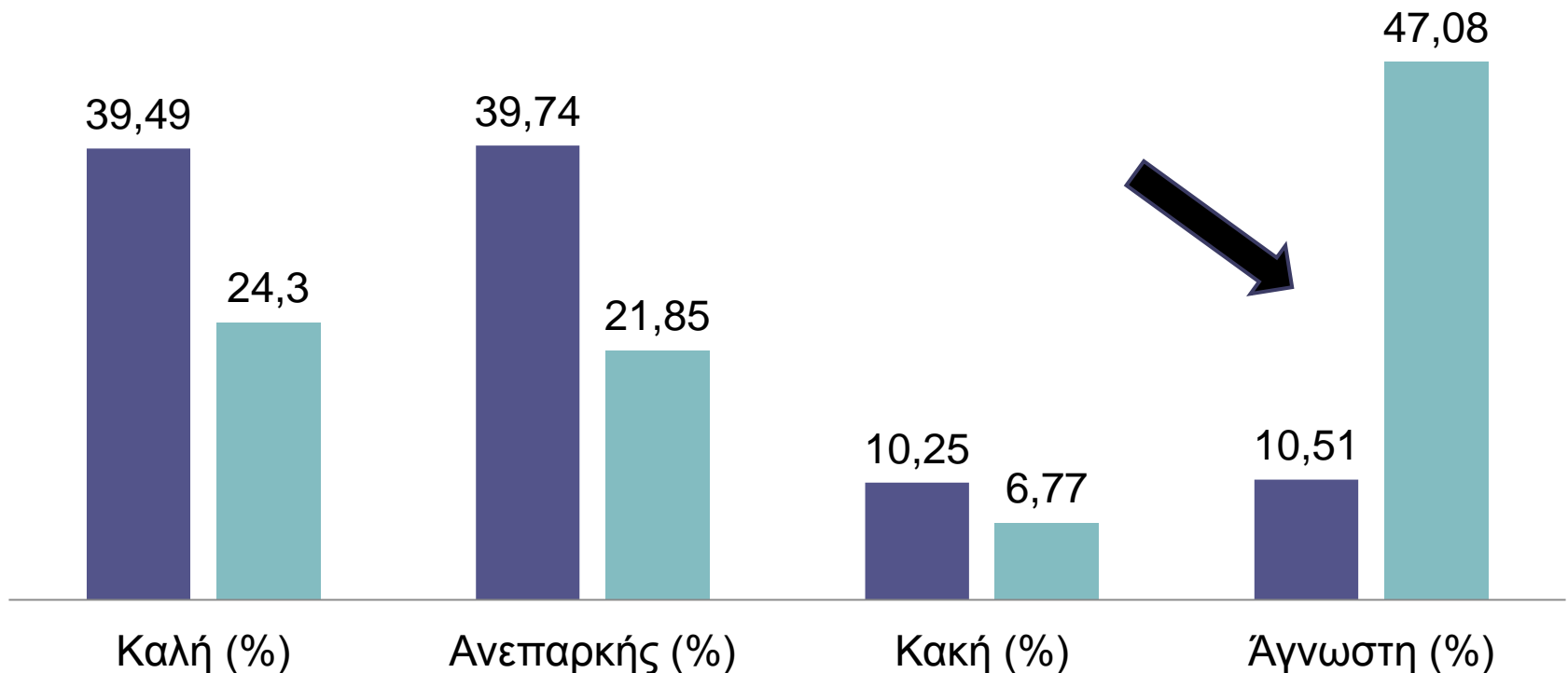
Οι πλέον πρόσφατες εκθέσεις εφαρμογής υποβλήθηκαν εκπρόθεσμα τόσο για την Οδηγία των οικοτόπων όσο και για την Οδηγία των πουλιών (Δεκέμβριος 2014 – Αύγουστος 2015).

Τα στοιχεία συλλέχθηκαν από τα έργα της εποπτείας και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης τύπων οικοτόπων και ειδών κοινοτικού ενδιαφέροντος τόσο από το ΥΠΠΕΝ όσο και από τους Φορείς Διαχείρισης.

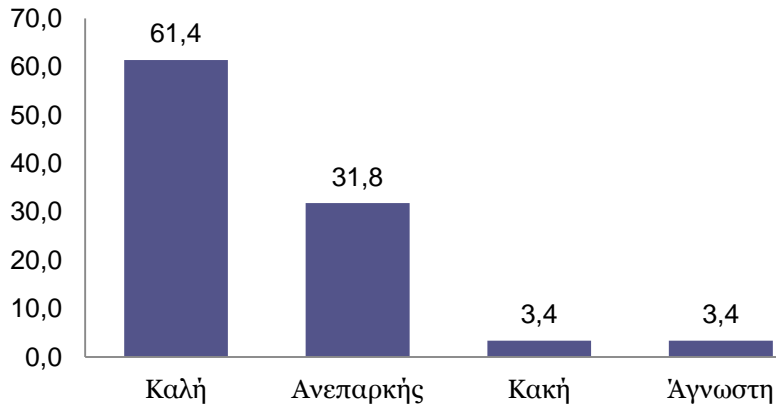
Κατάσταση διατήρησης: Τύποι οικοτόπων και είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος

Κατάσταση διατήρησης

■ 3η έκθεση (389 φύλλα) ■ 2η έκθεση (325 φύλλα)

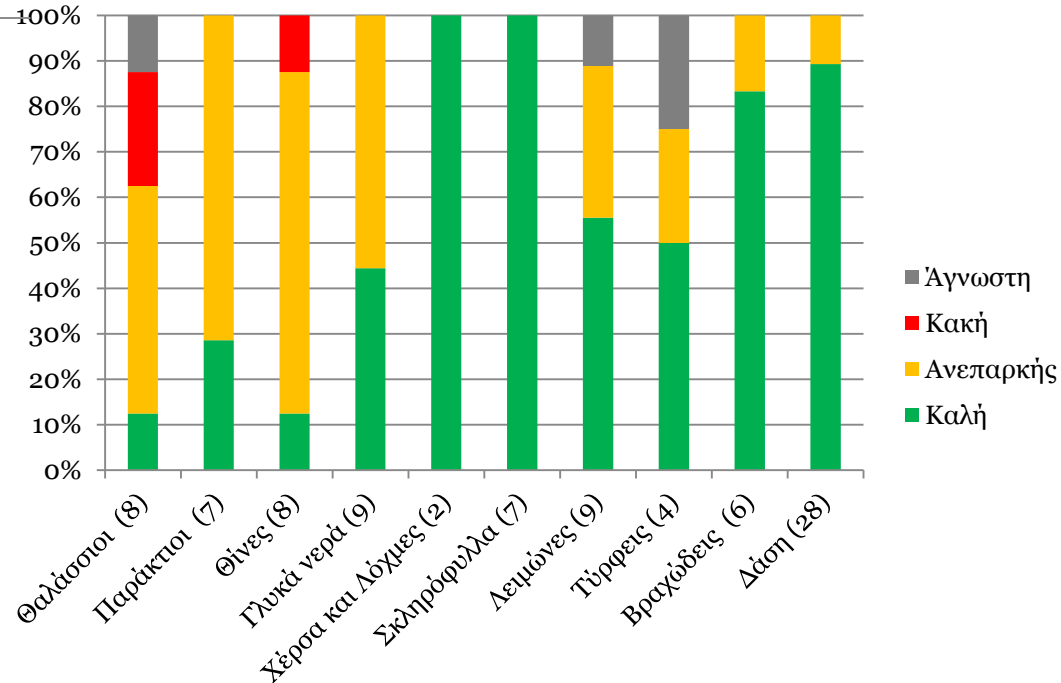

Τύποι οικοτόπων

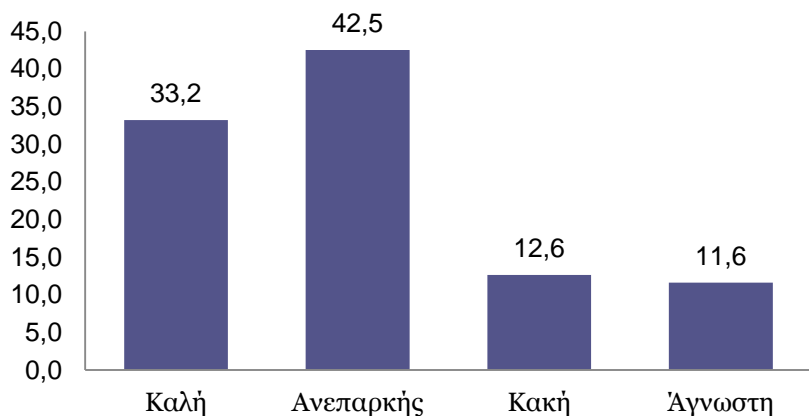

Κατάσταση διατήρησης
αριθμού τ. οικοτόπων
σε ποσοστά %

Σε χειρότερη κατάσταση είναι
οι θαλάσσιοι – παράκτιοι
οικότοποι και οι θίνες.

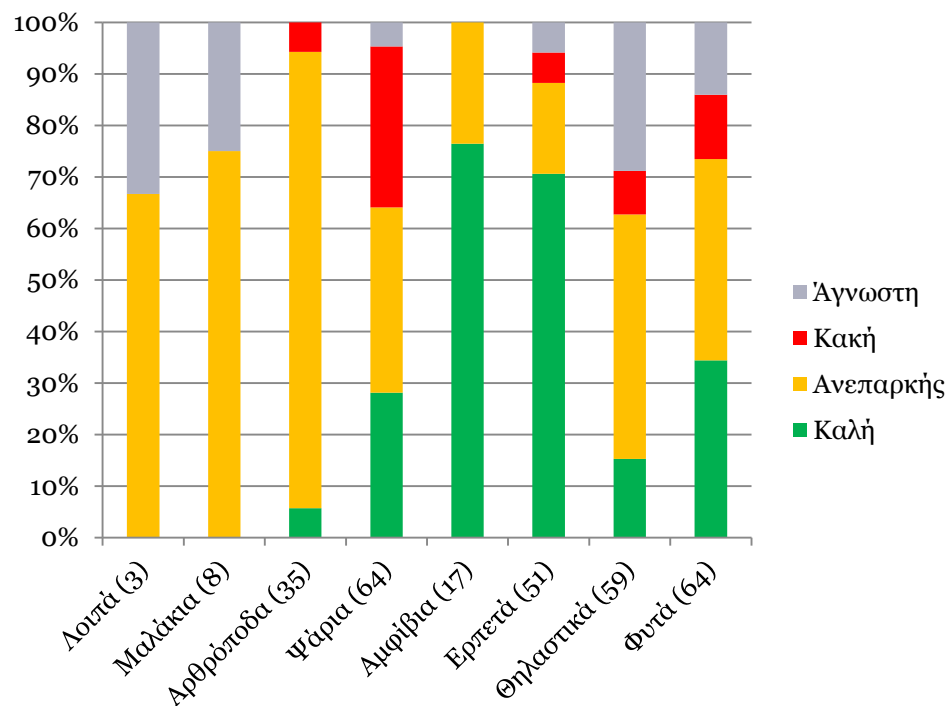

Είδη χλωρίδας & πανίδας

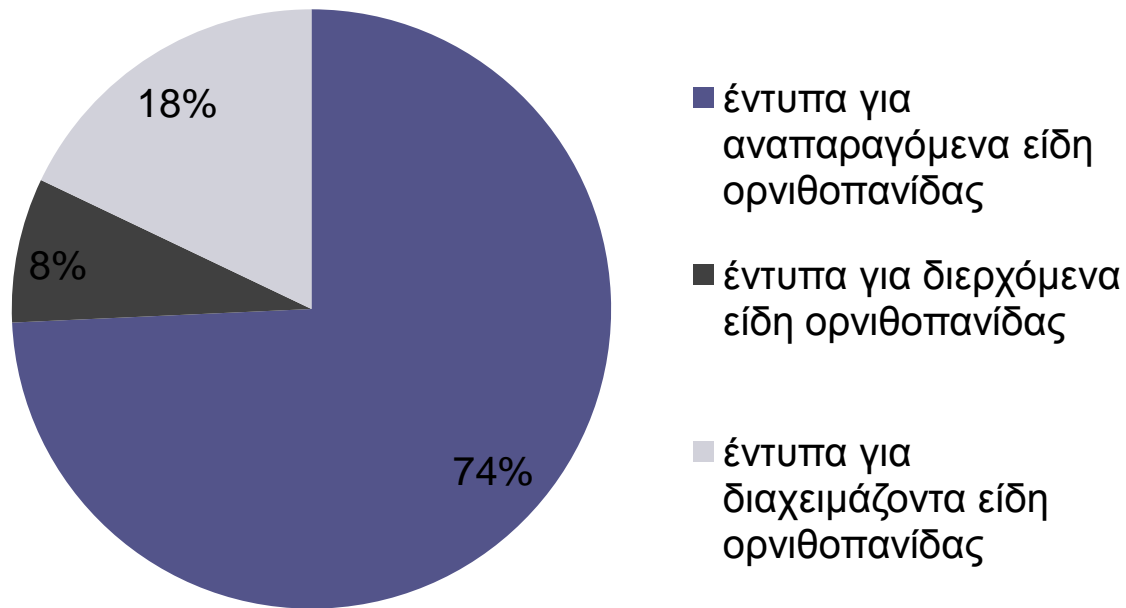
Σε καλύτερη κατάσταση διατήρησης βρίσκονται τα αμφίβια – ερπετά (με την εξαίρεση των θαλασσίων). Σε χειρότερη κατάσταση βρίσκονται τα ψάρια. Τα αρθρόποδα έχουν το μεγαλύτερο ποσοστό ανεπαρκούς κατάστασης.

Κατάσταση διατήρησης
αριθμού ειδών
σε ποσοστά %

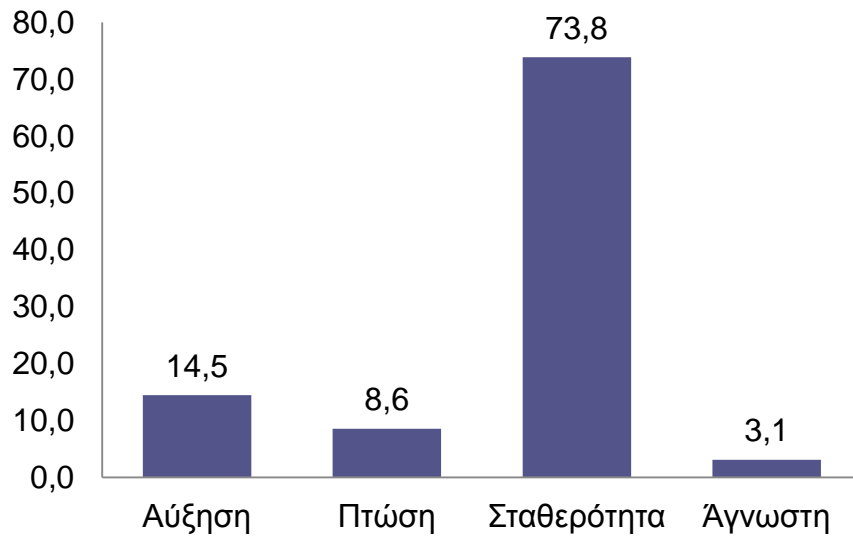

Είδη ορνιθοπανίδας

Συμπληρώθηκαν 346 έντυπα για 294 είδη

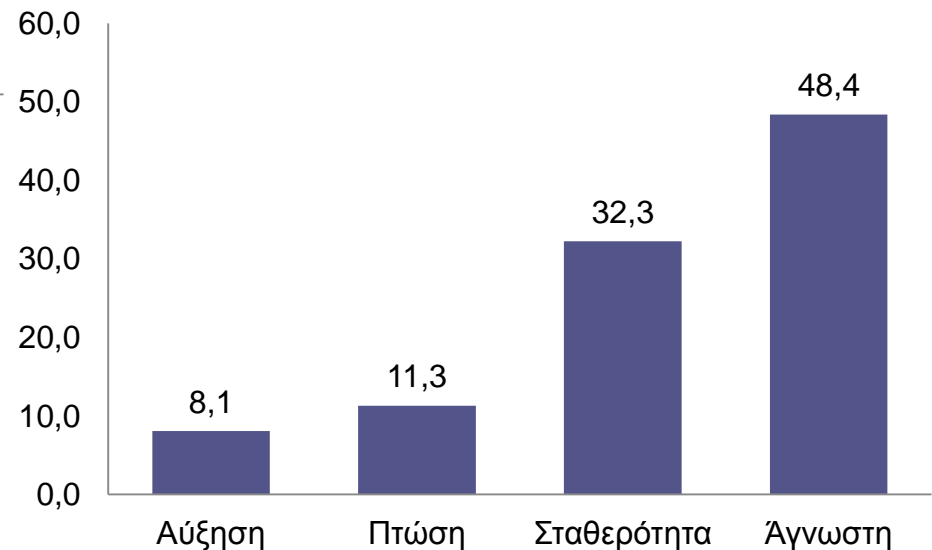
Είδη ορνιθοπανίδας

Τάση πληθυσμών (%):
Διαχειμάζοντα είδη

Τάση πληθυσμών (%):
Αναπαραγόμενα είδη

Εκθέσεις εφαρμογή των δύο Οδηγιών

Δεν έχει γίνει ακόμη αξιολόγηση της προόδου σε ότι αφορά στην βελτίωση της κατάστασης τύπων οικοτόπων και ειδών διατήρησης σε εθνικό επίπεδο.

Ο στόχος 1 της Κοινοτικής Στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα αξιολογείται σε επίπεδο ευρωπαϊκής ένωσης.

Δίκτυο Natura 2000

Ορίζοντας ολοκλήρωσης

Χερσαίο Δίκτυο -
2010

Θαλάσσιο Δίκτυο -
2012

Οι περισσότερες εκκρεμότητες αφορούν
το θαλάσσιο Δίκτυο

Δίκτυο Natura 2000

Οι εκκρεμότητες ολοκλήρωσης του δικτύου προκύπτουν από:

Θαλάσσιος χώρος

- Βιογεωγραφικό σεμινάριο για τη Μεσόγειο (2010)
- Θαλάσσιες ΣΠΠΕ (IBA)

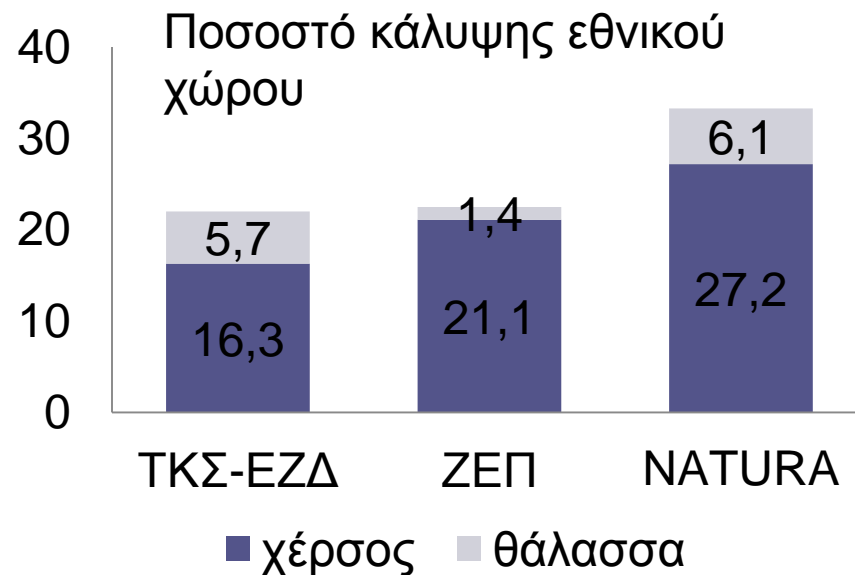
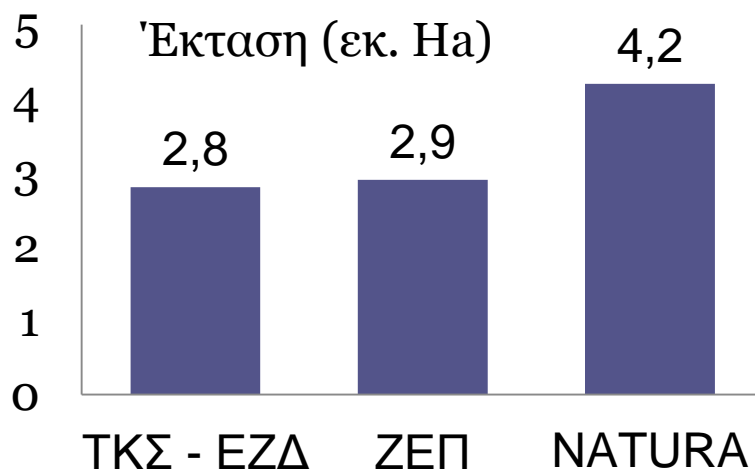
Χέρσος

- 3^ο Βιογεωγραφικό Σεμινάριο Μεσογειακής ζώνης (2003)
- Είσοδος στην ΕΕ των 10 νέων χωρών (2004), της Βουλγαρίας – Ρουμανίας (2007), και της Κροατίας (2013)

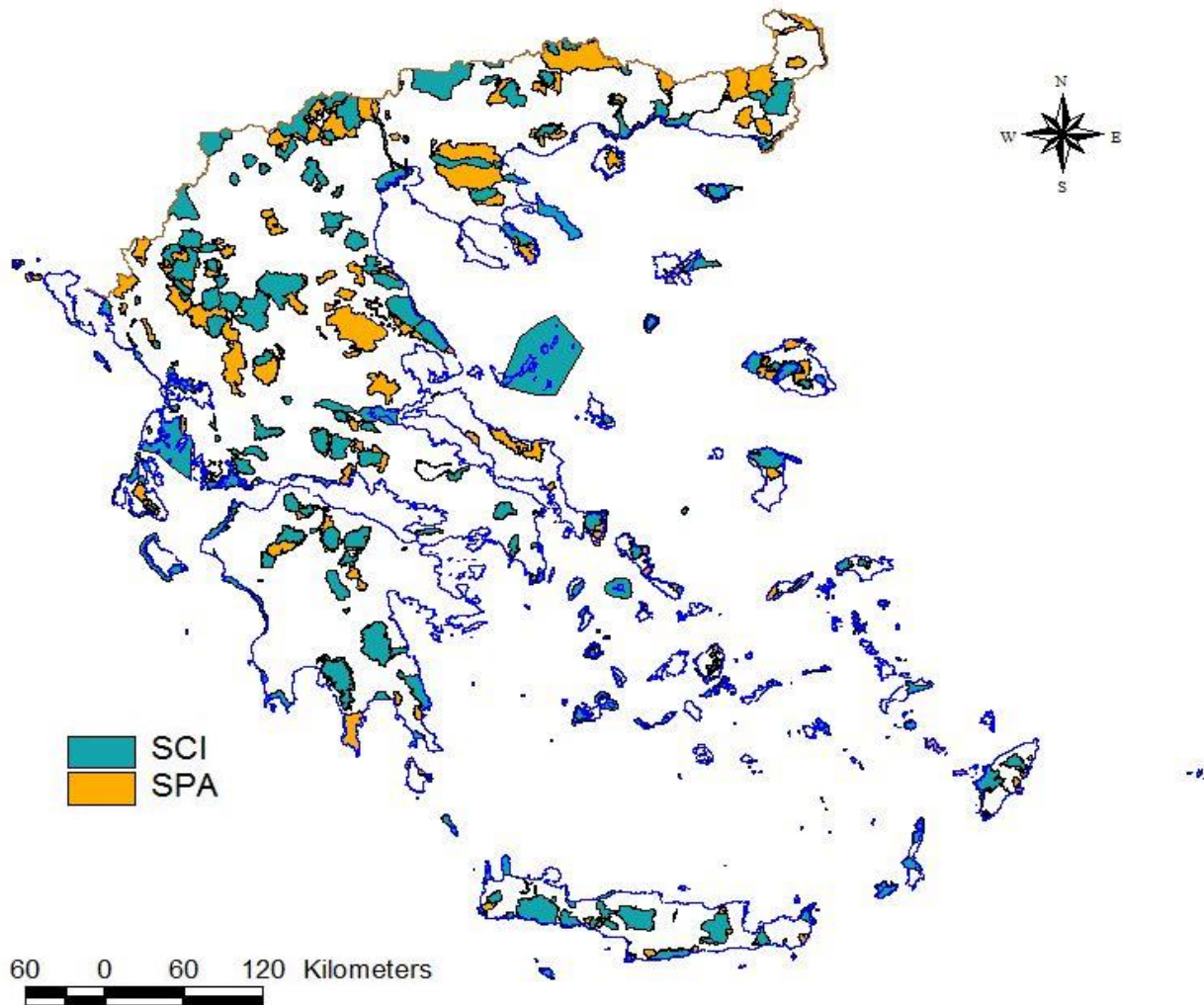
Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

Natura 2000 :

419 περιοχές εκ των οποίων
202 ΖΕΠ και 241 ΤΚΣ - ΕΖΔ

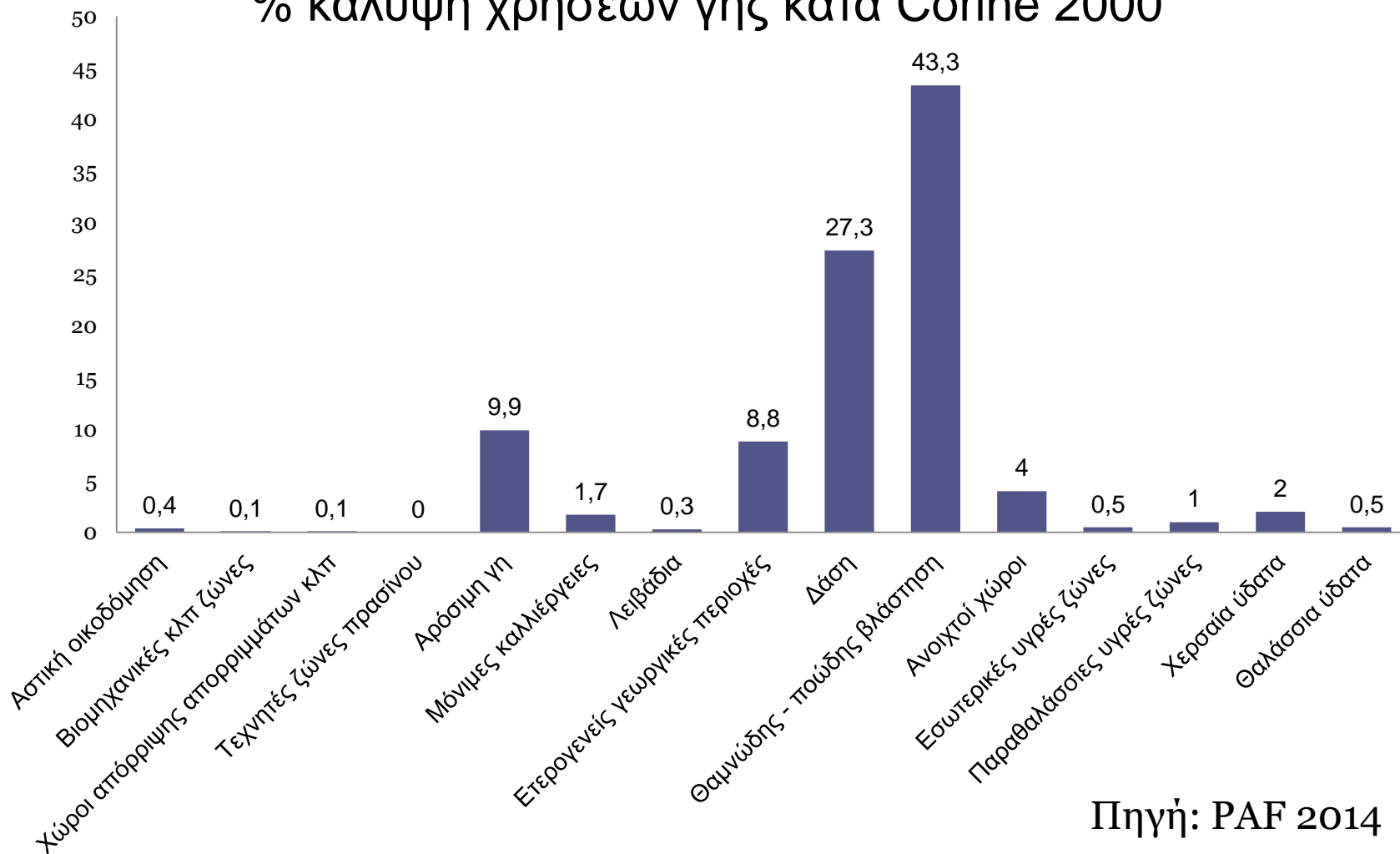

Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

Το Δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

% κάλυψη χρήσεων γης κατά Corine 2000

Πηγή: ΡΑΦ 2014

Προστασία - Διαχείριση

Με το Ν. 3937/11 οι ΤΚΣ χαρακτηρίστηκαν ως ΕΖΔ

Με το Ν. 3937/11 νομοθετήθηκε η υποχρέωση προσδιορισμού και θεσμοθέτησης εθνικών και τοπικών (ανά περιοχή ή ομάδες περιοχών Natura 200) στόχων διατήρησης

Εκδόθηκαν 19 νομοθετήματα με όρους και περιορισμούς χρήσεων γης, τα οποία καλύπτουν 25% της έκτασης του Δικτύου Natura 2000

Προστασία - Διαχείριση

Έχουν ιδρυθεί και λειτουργούν 28 Φορείς Διαχείρισης που καλύπτουν περίπου 30% της έκτασης του Δικτύου Natura 2000

Έχουν θεσμοθετηθεί 2 Σχέδια Διαχείρισης

Στις δασικές περιοχές δικαιοδοσία έχουν οι Δασικές Υπηρεσίες

Προστασία - Διαχείριση

Στις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 εφαρμόζονται και κάποια μέτρα οριζόντιου χαρακτήρα

Κατά τη διαδικασία έγκρισης περιβαλλοντικών όρων έργων και δραστηριοτήτων εντός περιοχών Natura 2000 εφαρμόζεται Ειδική Οικολογική Αξιολόγηση των επιπτώσεών τους στους τύπους οικοτόπων και τα είδη κοινοτικού ενδιαφέροντος για τα οποία ορίστηκαν οι περιοχές αυτές

Ελλείψεις - προβλήματα

Εκκρεμότητες στο χαρακτηρισμό περιοχών Natura 2000, ιδίως στο θαλάσσιο χώρο

Ελλείψεις στη νομική προστασία, διατήρηση και διαχείριση των υφιστάμενων περιοχών

Ελλείψεις στην ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση τύπων οικοτόπων και ειδών

Ελλείψεις στον έλεγχο εφαρμογής της περιβαλλοντικής νομοθεσίας

- Θεσμικά προβλήματα
- Οργανωτικά – διοικητικά προβλήματα
- Έλλειψη πόρων
- Χαμηλή ενημέρωση - ευαισθητοποίηση
- Έλλειψη βούλησης (;

Ελλείψεις - προβλήματα

Κακή χρήση των πόρων

- Μικρή χρήση εθνικής χρηματοδότησης
 - Μικρή χρήση του Ευρωπαϊκού Γεωργικού Ταμείου Αγροτικής Ανάπτυξης και του Ταμείου Θάλασσας και Αλιείας
 - Χαμηλή απορρόφηση λοιπών κοινοτικών πόρων, αστάθεια στη χρηματοδοτική ροή
 - Γραφειοκρατία
- Αξιοποίηση του Κανονισμού Life για τοπικά προγράμματα

Σύμφωνα με το Πλαίσιο Δράσεων Προτεραιότητας (2014), οι χρηματοδοτικές ανάγκες για την περίοδο 2014-2020 για το Δίκτυο Natura 2000 ανέρχονται σε περίπου 667.000 €

Ελλείψεις - προβλήματα

Χαμηλή ενσωμάτωση της προστασίας της βιοποικιλότητας στις τομεακές πολιτικές

- Χωροταξικός Σχεδιασμός
- Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας
- Διαχείριση Υδατικών Διαμερισμάτων
- Τουρισμός
-

Προστιθέμενη αξία:

Αύξηση της γνώσης
για τύπους
οικοτόπων και είδη
κοινοτικού
ενδιαφέροντος

Εκτίμηση της
κατάστασης –
βαθμού διατήρησης

Καθορισμός στόχων
διατήρησης

Για τους τύπους οικοτόπων και για κάποια είδη, οι Οδηγίες είναι το μοναδικό νομικό κείμενο με δεσμεύσεις για την προστασία τους

Προστιθέμενη αξία:

Αύξηση της
έκτασης των
προστατευόμενων
περιοχών

Καθορισμός
μέτρων
διατήρησης

Κατανομή πόρων

Η έκταση των προστατευόμενων περιοχών αυξήθηκε σημαντικά μετά την εφαρμογή των Οδηγιών

Προστιθέμενη αξία:

Ενημέρωση
ευαισθητοποίηση
– συμμετοχή

Διατήρηση
οικοσυστημικών
υπηρεσιών

Οικονομικό
όφελος σε τοπικό
επίπεδο

Σύμφωνα με το Ευρωβαρόμετρο, το 2013 οι Έλληνες ήταν περισσότερο ενημερωμένοι και εξοικειωμένοι σε σχέση με το 2007 όσον αφορά όρους που αφορούν την προστασία της φύσης.

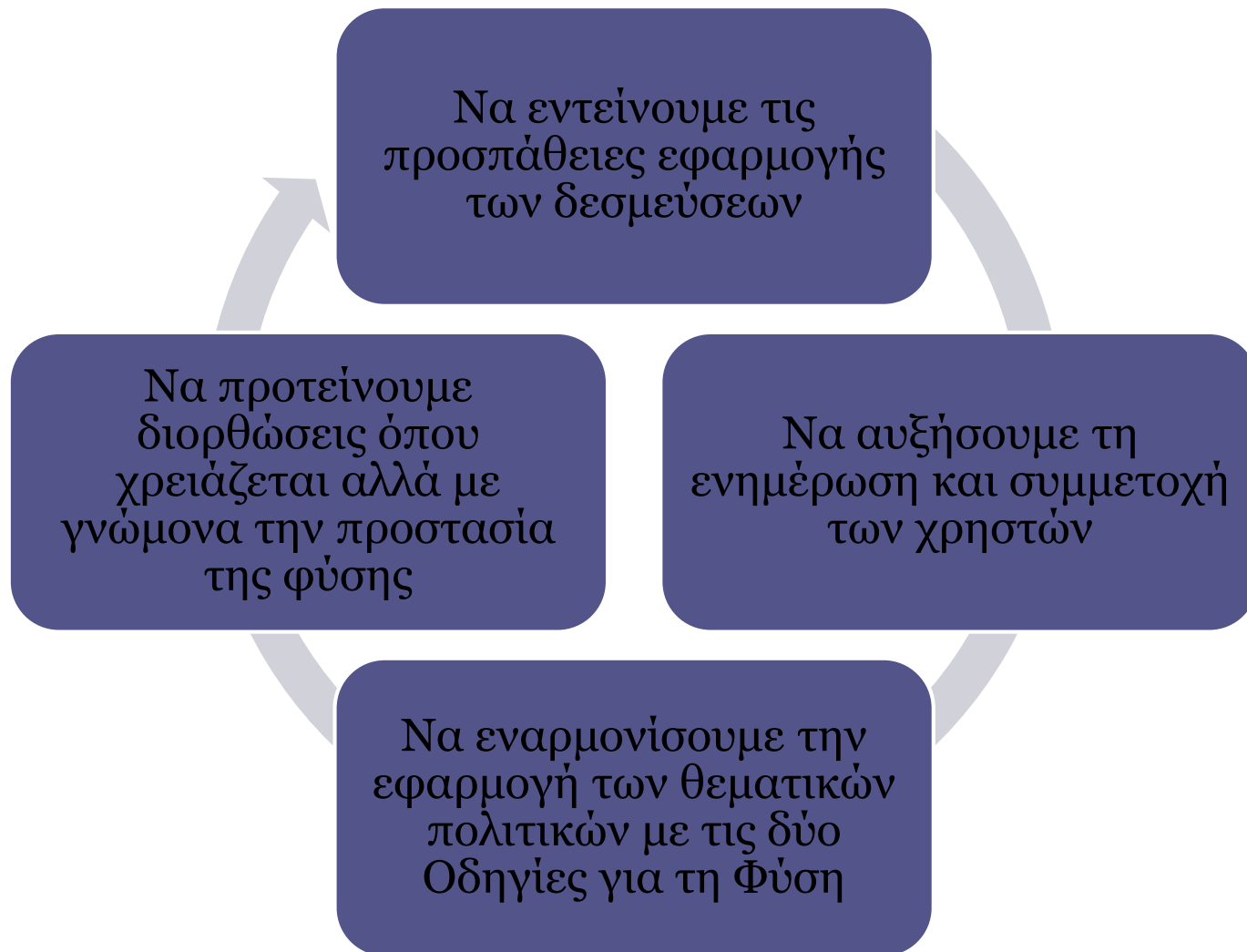
Αποτίμηση

Οι δύο Κοινοτικές Οδηγίες για τη Φύση (για τους οικοτόπους και τα πουλιά) έχουν συνεισφέρει θετικά στην προστασία και διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος στην Ελλάδα

Θα μπορούσαν να είχαν συνεισφέρει περισσότερα εάν:

- 1 • Το φυσικό περιβάλλον αποτελούσε προτεραιότητα πολιτικής
- 2 • Η δημόσια διοίκηση λειτουργούσε λιγότερο γραφειοκρατικά και περισσότερο οργανωμένα και με επαρκείς πόρους
- 3 • Υπήρχε σωστή και διαρκής ενημέρωση – ευαισθητοποίηση και συμμετοχή του κοινού και των χρηστών

Και τώρα τι;

**Οι Οδηγίες για τη φύση
αποτελούν θεμέλιο λίθο για την
ανάπτυξη στη χώρα**

A large, vibrant green leaf with detailed vein patterns is shown floating on a calm body of water. The leaf is positioned in the center-left of the frame, and its reflection is clearly visible on the water's surface below it. The background is a soft, light blue gradient, suggesting a clear sky or a bright, open environment. The overall composition is clean and serene.

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας